

Aan: Kragten., t.a.v. dhr. R. van Hest
Van: Jobert Rijdsdijk, Natuurkompas
Datum: 30 oktober 2025
Kenmerk: N25040-01
Status: Definitief
Onderwerp: Onderbouwing das en steenuil

Inleiding

De gemeente Bernheze heeft een wijziging van het omgevingsplan vastgesteld waarin de bouw van een groot aantal woningen aan de westzijde van de bebouwde kom van Heesch is mogelijk gemaakt. De voorgenomen ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten op beschermde dier- en plantensoorten en natuurgebieden. Om deze reden is een flora- en faunaquickscan uitgevoerd¹. Uit de flora- en faunaquickscan blijkt dat niet kan worden uitgesloten dat steenuil, kerkuil, huismus, buizerd, kleine marterachtigen, steenmarter en boom- en gebouwbewonende vleermuizen voorkomen in het plangebied. Naar aanleiding hiervan is in 2024 een nader onderzoek gestart². Uit het nader onderzoek is gebleken dat het plangebied onderdeel uitmaakt van twee territoria van de steenuil. Naar aanleiding hiervan is een compensatieplan opgesteld waarbij twee locaties binnen het groot groengebied De Bleken zijn aangewezen als compensatielocaties. Inmiddels is gebleken dat één van deze locaties langdurig is verpacht aan een agrariër, waardoor herinrichting tot leefgebied voor de steenuil niet mogelijk bleek. De andere locatie blijkt in het verleden reeds te zijn ingericht als compensatie voor de das. Herinrichting van dit gebied als compensatielocatie voor de steenuil kan mogelijk leiden tot het minder geschikt raken van het gebied voor de das. In voorliggend memo wordt de herinrichting van het terrein beschrijven waarbij onderbouwd wordt dat deze herinrichting niet leidt tot een afname van de kwaliteit dan wel kwaliteit van het gebied als leefgebied voor de das.

Compensatielocatie

De compensatielocatie betreft een perceel met perceelnummers HWK02 D 1504 en 1505 en bevindt zich aan de kruising van De Bleken met de Broekdijk in Heeswijk-Dinther. In de huidige situatie bestaat de compensatie uit grasland met aan de west- en zuidzijde een groenstrook. Daarnaast zijn op het perceel enkele smalle groenstroken aanwezig. In afbeelding 1 is de begrenzing van de compensatielocatie weergegeven.

¹ Kragten, 2023. De Bunders Heesch. *Verkennd flora- en faunaonderzoek in het kader van de wet natuurbescherming*. Rapportnummer 20230817-BEH037-RAP-FF-1.0.

² Kragten, 2024. De Bunders te Heesch. *Nader soortenonderzoek in het kader van de Omgevingswet*. Rapportnummer 20241107-BEH037-RAP-SGO-1.0.

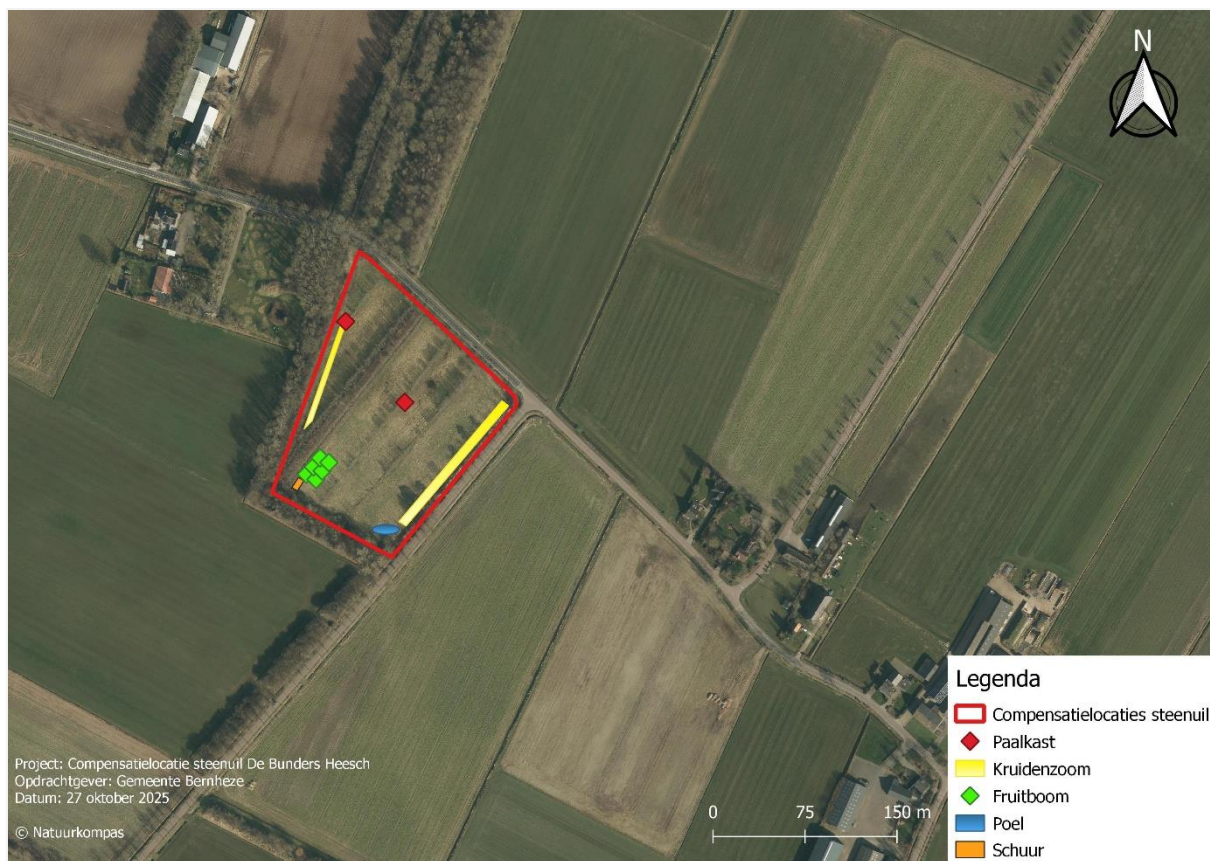
Afbeelding 1. Begrenzing van de compensatielocatie (rood omlijnd). Bron: PDOK, 2025. Bewerking: Natuurkompas, 2025.

Toekomstige inrichting

De beoogde compensatielocatie voldoet in de huidige situatie niet aan alle eisen die een steenuil stelt aan zijn leefgebied, echter kunnen de gebieden wel zodanig ingericht worden dat deze hier wel aan gaan voldoen. Deze inrichtingsmaatregelen bestaan op hoofdlijnen uit:

- het aanbieden van nestgelegen in de vorm van steenuilenkasten aan een boom, op een paal of in een nog te realiseren schuur;
- het creëren van voldoende zit- en uitkijkposten om te foerageren en te rusten, bijv. in de vorm van weidepaaltjes;
- het creëren van een gevarieerd aanbod van prooien zoals muizen, regenwormen en insecten door de volgende elementen te realiseren en aan te planten:
 - Takkenrillen en houtstapels;
 - Kruidenzomen;
 - Struwelen;
 - Hagen, bestaande uit een mengeling van inheemse soorten zoals sleedoorn, meidoorn, Gelderse roos, hazelaar, hulst, wilde liguster, egelantier en hondsroos;
 - Hoogstamboomgaard;
 - Struiken en bomen die noten of vruchten dragen;
 - Aanleg van een poel met natuurvriendelijke oevers met een helling van maximaal 1:3, maar bij voorkeur flauwer. Dit flauwe talud dient boven water minimaal een meter breed en onder water minimaal anderhalve meter breed te zijn.

De beoogde compensatielocatie voldoet daarnaast niet aan de minimale omvang van vijf hectare, echter is deze wel zodanig van omvang dat ze bij een optimale inrichting samen met de directe omgeving een territorium van de steenuil kan huisvesten. In afbeelding 2 is een schets van de toekomstige inrichting gegeven.

Afbeelding 2. Voorgenomen inrichting van het gebied. Bron: PDOK, 2025. Bewerking: Natuurkompas, 2025.

Habitatseisen das

Het leefgebied van de das bestaat uit een combinatie van diverse biotopen. Dit betreft vaak hoger en lager gelegen gronden die op korte afstand van elkaar liggen, meestal in kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosjes, houtwallen, singels en heggen. Deze groenstructuren kunnen fungeren als beschutting en geleiding. Belangrijke kenmerken van een dassenhabitat zijn:

- De aanwezigheid van een groot voedselaanbod;
- Een goed vergraafbare bodem die daarnaast het regenwater snel afvoert zodat hier goed burchten kunnen worden gebouwd;
- De aanwezigheid van voldoende dekking rond de burchten en migratieroutes;
- Weinig verstoring³.

De grootte van een territorium is afhankelijk van het voedselaanbod en daarmee van de kwaliteit van het leefgebied. De grootte varieert van 30 tot 150 hectare in optimaal gebied tot wel 150 tot 600 hectare in marginaal gebied. Er moet voldoende foerageergebied liggen binnen 500 meter tot enkele kilometers. Belangrijke onderdelen zijn gebieden waar het hele jaar eten te vinden is, zoals bemeste graslanden met gras korter dan vijf centimeter. Soms keren dassen koeienvlaaien om, om kleinere regenwormen, mestkevers en dergelijke te vinden. Ook in oude en structuurrijke eikenbossen en bosjes kan de soort het gehele jaar voldoende en een gevarieerd aanbod aan voedsel vinden. Er zijn ook onderdelen, zoals (maïs)akkers, hoogstamboomgaarden en ruigten, die in een bepaald deel van het jaar geschikt zijn om voedsel in te zoeken. Deze onderdelen zijn van belang voor het opbouwen van een vetlaag om de winterperiode mee door te komen³.

Regenwormen vormen het grootste deel van het voedsel van de das (stapelvoedsel). Om voldoende regenwormen te vinden is het belangrijk dat het gras niet te lang is. Bij voorkeur is het gras niet langer dan vijf centimeter⁴

³ BIJ12, 2017. *Kennisdocument Das Meles meles*, versie 1.0. BIJ12-2017-003. BIJ12, juli 2017

⁴ Hollander, H., 2016. *Afleidend voeren bij de das als preventieve maatregel*. Rapport 2016.18. Bureau van de Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Daarnaast eten dassen bosvruchten, valfruit, noten, eikels, granen (vooral maïs en tarwe), paddenstoelen, jonge knaagdieren, egels, slakken en insecten zoals kevers, wespen- en hommelmot en de larven van langpootmuggen (emelten) en kevers (engerlingen). Het voedselaanbod is vooral op bemeste grasweiden (regenwormen) en in maïsakkers (maïskolven) van het agrarische gebied te vinden. In meer natuurlijke landschappen moeten dassen meer inspanning leveren om voldoende voedsel te vinden. Er is daar minder eetbare biomassa te vinden en de plekken waar voedsel te vinden liggen meer verspreid. Oude en structuurrijke eikenbossen bevatten wel jaarrond een hoger en gevarieerd aanbod aan voedsel en zijn dus ook belangrijke foerageergebieden.

Toekomstige inrichting en das

Zoals aangegeven is men voornemens om het perceel in de toekomst in te richten voor de steenuil. Om na te gaan of hiermee sprake is van conflicterende belangen tussen steenuil en das worden alle te realiseren inrichtingsmaatregelen hieronder individueel besproken en wordt aangegeven of deze het perceel mogelijk minder aantrekkelijk maken voor de das.

Het aanbieden van nestgelegens in de vorm van steenuilenkasten aan een boom, op een paal of in een nog te realiseren schuur.

De plaatsing van steenuilenkasten aan bomen, op een paal of in een nog te realiseren schuur leidt in principe niet tot een kwalitatieve afname van het leefgebied van de das. De realisatie van een schuur leidt wel tot een zeer bescheiden kwantitatieve afname van het leefgebied van de das. Met de realisatie van een schuur gaan enkele vierkante meters aan leefgebied van de das verloren. Ten opzichte van de totale oppervlakte van het perceel van ruim 2,6 ha bedraagt dit echter minder dan 0,1%, waardoor dit als niet-significant wordt beschouwd.

Het creëren van voldoende zit- en uitkijkposten om te foerageren en te rusten, bijv. in de vorm van weidepaaltjes.

De plaatsing van weidepaaltjes leidt niet tot een kwalitatieve afname van het leefgebied van de das. De oppervlakte die de weidepaaltjes innemen bij plaatsing is ook dermate gering dat dit zeker als niet-significant mag worden beschouwd. Er is geen sprake van een kwantitatieve afname van het leefgebied van de das.

Het creëren van een gevarieerd aanbod van prooien zoals muizen, regenwormen en insecten door verschillende elementen te realiseren en aan te planten

Het plaatsen van takkenrillen en houtstapels leidt tot een toename aan schuilmogelijkheden voor o.a. egels, diverse muizen- en insectensoorten. Ook zullen op termijn diverse paddenstoelen groeien op het dode hout. Daarmee leidt het aanbrengen van takkenrillen en houtstapels tot een toename aan prooidieren voor de das, waarmee sprake is van een kwalitatieve verbetering van het gebied als foerageergebied voor de das.

Het realiseren van kruidenzomen en struwelen leidt eveneens tot een toename aan insecten (bloeiende kruiden) en muizen (zaden). Hiermee is eveneens sprake van een kwalitatieve verbetering van het gebied als foerageergebied voor de das.

Met het aanvullend aanplanten van hagen die bestaan uit inheemse soorten wordt dekking en foerageergebied geboden aan kleine zoogdieren en insecten. Doordat een deel van de aangeplante soorten daarnaast voor de das eetbare vruchten draagt wordt het voedselaanbod voor de das hiermee verder vergroot.

Het aanplanten van een hoogstamboomgaard heeft eveneens kwalitatief versterkend effect op het gebied als leefgebied voor de das. Niet enkel profiteert de soort zelf van het valfruit; dit trekt op zijn beurt ook weer insecten en kleine zoogdieren aan welke prooidieren vormen van de das.

Als laatste voorziet het voornemen in de realisatie van een poel van circa 250 m² met natuurvriendelijke oevers. Dit leidt tot een afname van circa één procent van het totale oppervlak aan foerageergebied van de das. Hoewel daarmee sprake is van een beperkte kwantitatieve afname leidt dit ook tot een toename aan amfibieën, welke tevens op het menu van de das staan. Daarnaast trekt water ook allerlei ander leven aan, waaronder kleine zoogdieren en insecten. Hiermee leidt de aanleg van een poel weliswaar tot een kwalitatieve verbetering van het overige deel van het perceel als leefgebied voor de das.

Conclusie

De beoogde herinrichting van het perceel als foerageergebied voor de steenuil leidt niet tot een kwalitatieve afname van het gebied als foerageergebied voor de das. Integendeel, doordat beide soorten overlap vertonen in prooidieren

profiteert de das naar verwachting van de maatregelen. Wel leiden de voorgenomen inrichtingsmaatregelen tot een beperkte kwantitatieve afname van het foerageergebied van de das van circa 1,1% van de totale oppervlakte van het perceel. Deze afname is niet-significant en wordt bovendien teniet gedaan door de kwalitatieve verbetering waardoor de das uiteindelijk zal profiteren van de voorgenomen herinrichting.